

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Mozgova A.M., Kazantseva L.V. Numismatic collection of Astronomy and Space topics of the Astronomical Museum of Astronomical Observatory of Taras Shevchenko National University of Kyiv. International conference “Astronomy and Space Physics at Kyiv university”, October 18th–21st, 2022, Kyiv, Ukraine, P. 122–123.
2. Guide to U.S. Early Commemorative Coins [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://earlycommemorativecoins.com/>
3. Національний Банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20070406181853/http://www.bank.gov.ua/>
4. Монети України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://numizmat.com.ua/catalog/coins/>
5. Міжнародний каталог монет світу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.ucoin.net/>
6. Казанцева Л.В. Нечипоренко Петро Кирилович // Астрономічний музей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.observ.univ.kiev.ua/museum/fondi-muzeyu/memorialni-kolektsiyi/nechiporenko-petro-kirilovich/>

ВИДАТНІ ПОСТАТІ УКРАЇНИ: ОЛЕКСАНДР ГІНЗБУРГ

Новгородов Д. В.

*Національний Технічний Університет «Харківський Політехнічний Інститут»,
аспірант, dvn73ua@gmail.com*

Олександр Маркович Гінзбург (1876 – 1949) – видатний український інженер, архітектор, новатор. Його біографія, науковий і творчий доробок зробили його постать важливою для історії Харкова та України, що потребує подальшого їх всебічного розгляду та вивчення. Розглянемо деякі аспекти його життя та роботи, що мають важливе науково-технічне та історичне значення.

О.М. Гінзбург був одним із піонерів застосування залізобетону в будівництві на території України. Олександр Маркович проектував будівлі в стилі модерн, але деякі спроектовані ним об'єкти були такими новаторськими, що фактично стали передвісниками конструктивізму – нового авангардного напрямку в архітектурі. Наприкінці свого життя Гінзбург зазнав репресій від радянської влади й на довгі роки його ім'я було піддане забуттю. У наш час всі будівлі, зведені за проектами Олександра Гінзбурга в Україні, внесені до переліку пам'яток архітектури.

Олександр Маркович народився 4 липня 1876 року в місті Слов'янськ Ізюмського повіту Харківської губернії (зараз – районний центр Донецької області) в родині відомого лікаря, почесного громадянина Слов'янська та статського радника Марка Гінзбурга. Через рік після народження Олександра сім'я переїхала до Харкова. У 1894 році він закінчив третю харківську чоловічу гімназію, в 1898-му – математичний факультет Харківського університету. В тому ж році вирушив до Німеччини, де продовжив вивчати математику в Берлінському університеті (1899), та подорожував Європою. О.М. Гінзбург тоді відвідав 13 країн, побачив різні міста та ознайомився із

шедеврами світової архітектури. Цей досвід не міг не вплинути на його загальний світогляд, подальший розвиток як архітектора та майбутній творчий доробок, особливо враховуючи те, що Німеччина в той час починала ставати одним і осередків нових ідей та течій в архітектурі.

У 1903 році Гінзбург закінчив інженерний факультет Харківського технологічного інституту, отримав диплом інженера-механіка і право на ведення будівельних робіт. Вчителями та викладачами майбутнього архітектора в інституті були такі відомі архітектори як О. Бекетов, М. Ловцов, С. Загоскін, Ю. Цауне, О. Молокін та інші.

В тому ж році О.М. Гінзбург створив у Харкові власне архітектурно-будівельне бюро «Залізобетон», яке виконувало проектні та будівельні замовлення. Треба зазначити, що на той час залізобетонні конструкції і споруди були новим словом в будівництві. На початку ХХ ст. залізобетон тільки починали масово застосовувати при будівництві об'єктів в Америці та Європі. Тож завдяки Гінзбургу Харків був на хвилі світових трендів. Взагалі поява залізобетону спричинила революцію в будівництві й визначила архітектуру цілої епохи.

У 1903—1905 рр. на провулку Грабовського, 4, Олександр Гінзбург будує власний прибутковий будинок, який харків'яни називали «Золота рибка». Проект будинку був виконаний разом з архітектором І. І. Загоскіним. Брав участь у громадському житті міста, був членом архітектурно-будівельного відділу Харківського технічного товариства, утвореного у 1904 році. Писав статті з архітектурно-інженерних питань, брав участь у багатьох архітектурних конкурсах. Вперше в Харкові проектував багатоповерхові прибуткові будинки із застосуванням залізобетонних конструкцій. Автор проектів більш ніж 120 будівель в російській імперії та за кордоном, з яких двадцять увійшли до списку пам'яток архітектури Харкова. Написав книги: «Залізобетон» (1906) і «Про професійну організацію і етику архітекторів» (1915). У 1916 році спільно із землеміром Н. Жаврідом зробив топографічний план Харкова з прилеглими передмістями, селищами і покажчиком.

Після більшовицького перевороту 1917 року втратив усю власність і, щоб уникнути репресій, виїхав до Ростова-на-Дону. Протягом 1923—1924 рр. працював головним інженером будівництва Губернського продовольчого комітету та Донвугілля в м. Артемівську (Бахмуті). До Харкова повернувся у 1924 році, активно займався промисловою архітектурою, брав участь у реконструкції Фабрики імені Тінякова та інших підприємств легкої промисловості. У 1929 році запатентував свій винахід — сітчасті конструкції для великих прольотів. У 1931 році отримав звання професора. Опублікував дві книги з геометрії просторових структур.

На початку 1930-х років конструктивізм, передвісником і основоположником якого вважають Гінзбурга, був заборонений, тому Олександр Маркович відійшов від архітектурного проектування та будівництва. Але продовжив наукову роботу, займався не лише проблемами містобудування, мистецтвознавства, а й стереоскопічним кіно, теорією симетрії, кристалографією, оптикою і колористикою. Викладав у інженерно-будівельному інституті та інших ЗВО, консультував проєктувальників. Видатний архітектор стає одним з найкращих в країні фахівців з акустики: він спроектував акустичні системи в Палаці піонерів і Будинку Червоної

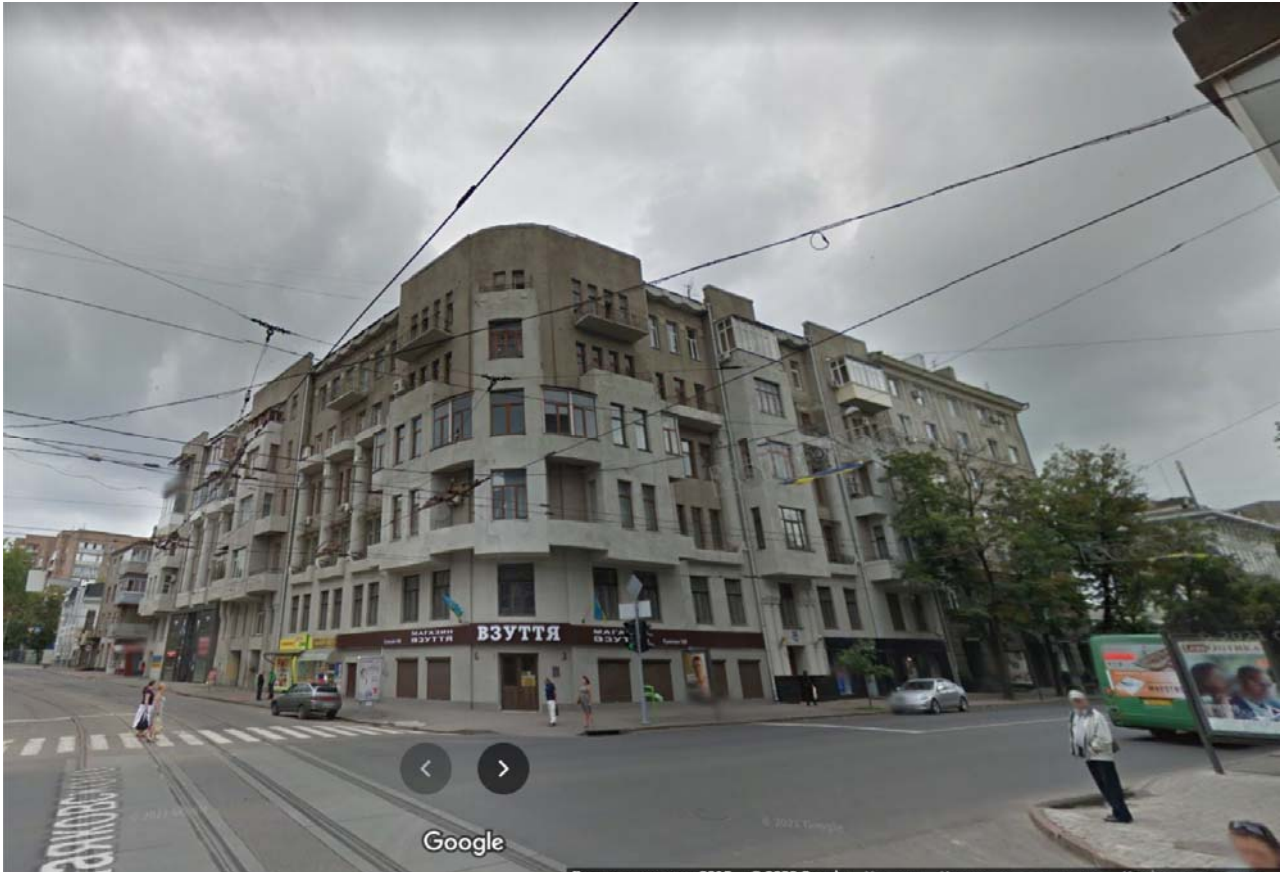
армії, в будівлі довоєнного Оперного театру. З 1933 по 1938 роки викладав в Промисловій академії, з 1933 — в Індустріальному інституті Наркомвугілля. З початком війни в армію Гінзбурга не взяли через стан здоров'я. У 1941—1944 рр. знаходився в евакуації у Грузії, працював викладачем у Тбілісі.

Повернувшись до Харкова у 1944 році, продовжив викладати та займатися науковою діяльністю. Дізнавшись про знищення нацистами харківських євреїв у ході Холокосту, Гінзбург був шокований та долучився до відновлення єврейської громади Харкова. Домігся виділення приміщення для громади на вулиці Сумській, 8. Був обраний головою, але невдовзі осередок закрили. У наступному році О.М. Гінзбурга позбавили усіх посад та нагород, звільнили з роботи і заборонили викладати.

Влада визнала його діяльність шкідливим проявом сіонізму. Чотири роки він бідував, залишений без засобів існування, у 1949 році захворів і помер. Був похований в Харкові. На багато років його ім'я було піддане забуттю. У наш час 20 будівель, зведених за проектами Олександра Гінзбурга у Харкові внесені до переліку пам'яток архітектури та вважаються перлинами міста.

1907. Прибутковий будинок Селіванових у Харкові

1912. Прибутковий будинок Павлова у Харкові

1911-1913 Будівля клубу громадських зборів у Єкатеринославі (Дніпрі).

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

1. Розвадовский Л. Е. Архитектор Александр Маркович Гинзбург (1876-1949) // Ватерпас. 1996. №7.
2. Лейбфрейд А. Ю. Архитекторы-евреи в Харькове [Текст]: очерк / Лейбфрейд Александр Юрьевич. Х., 2002. С. 8.
3. Воловик Л. Александр Маркович Гинзбург. К 130- летию со дня рождения // Дайджест Е. 2006. №8.
4. Гинзбург Олександр Маркович // Тимофієнко В. Г. Зодчі України кінця XVIII-початку ХХ століть: Біографічний довідник. К. : НДІТІАМ, 1999. 477 с. ISBN 966-7452-1.6-6.
5. Зона Сумской улицы // Харьков: Архитектура, памятники, новостройки: Путеводитель / Лейбфрейд А. Ю., Реусов В. А., Тиц А. А. Х. : Прапор, 1985. 151 с.
6. Гинзбург А. М. Железобетон. Харьков, 1906.
7. Гинзбург. А. М. Застройка городов // Зодчий. 1915. № 39–40.
8. Гинзбург А. М. О профессиональной организации и этике зодчих. Харьков, 1916.
9. Гинзбург А. М. Роль Германии в русской художественной промышленности // Зодчий. 1914. № 47.

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ПІВДЕННО-ЗАХІДНИХ ЗАЛІЗНИЦЬ

Петрученко О. А.

*Державний університет інфраструктури та технологій (м. Київ)
к.і.н., докторант, alexey.petruchenko@gmail.com*

Створенню мережі Південно-Західних залізниць передувала багата на події історія залізничного будівництва. Опір будівництву залізниць було зламано, коли залізниці продемонстрували нові переваги – швидкість доставки товарів, регулярність в перевезеннях, безпеку руху. Поволі усвідомлювалися величезні економічні, політичні та культурні можливості для розвитку промисловості й сільського господарства в районах, якими прокладені залізниці. Виникненню «Товариства Південно-Західних залізниць», яке займалося будівництвом залізниць, передувало будівництво Одеської, Києво- Балтської, Києво-Брестської, Бресто-Граєвської та Бендеро-Галацької залізниць. Однією з перших будувалася Києво-Балтська залізниця. На спорудження цієї лінії надійшли в 1865 і 1866 роках дві пропозиції: берлінського неогоціанта Леві з директором лондонської компанії металевих споруд Броуном і бельгійського підданого Де-Врієра. Затверджене 21 травня 1866 р. Положення Комітету міністрів щодо спорудження Києво-Балтської залізниці було надано товариству з Де-Врієром на чолі. Планувалося будувати цю залізницю підрядним способом [1]. Умови договору, укладеного з товариством 25 травня 1866 р., полягали в наступному. Товариство брало на себе будівництво і постачання усього необхідного устаткування для залізниці від Києва до Балти довжиною в 428 верст, з гілками від Козятина до Бердичева в 27 верст і від Жмеринки